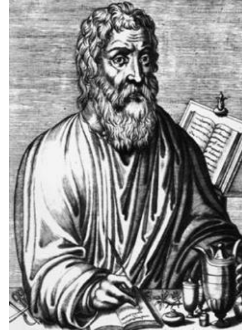

HAZIRLAYANLAR

ZEYNEP AYDIN
CENNET NAVRUZLUK
ÖZNUR AYTAÇ
SKY403 2013-2014 Güz

HİPOKRAT'TAN GÜNÜMÜZE TIP ETİĞİ

Yasalar karşısında insan,
başkasının hakkına tecavüz ettiği zaman,
Etik olarak ise, bunu aklından geçirdiği
anda suçludur.

Kant

Etik

➤ Toplumun bakış açısını da
dikkate alarak, bireylerin uygun
ve uygun olmayan davranışlarını
belirlemektedir.

Tıbbi etik

- Tıp uygulaması içindeki değer sorunların ele alındığı alan **tıbbi etik** olarak adlandırılır.

- Hekim-hasta,
- Hekim-hekim,
- Hekim-kurum,
- Hasta-sağlık politikası,
- Denek-araştırmacı hekim.....
ilişkilerinde beliren değer sorunlarıyla
ilgilenmektedir.

Tıbbi etiğin genel olarak amacı nedir?

- Etik, gündeme geldiği antik çağdan bu yana **“değerler dünyası”** ile ilgilenir.
- Temel sorunsalı **“iyi”** nin ve **“kötü”** nün ne olduğu?, mutlak **“iyi”** nin olup olmayacağıdır?

Tıbbi etiğin genel olarak amacı nedir?

- Tıp uygulaması içindeki değer sorunlarına yaklaşımımızda **“iyi” ve “kötü”** nün hangi değer ölçülerine göre belirlenebileceği,
- Tıp uygulaması içerisinde **“toplumsal”**, **“evrensel”** nitelikli değerlerin olup olmayacağı, temel amaçları arasında sayılabilir.
- **Tıbbi etik bu temel amaçlardan yola çıkarak tıp uygulaması sırasında karşılaşılan değer sorunlarına yaklaşımın temellerini atmaya çalışır.**

Tıp Etiğinde Yanıtlanması gereken sorular?

- ❖ Hekim-hasta ilişkisinde hekime yüklenen etik sorumluluğun niteliği nedir ?
- ❖ Hekim etik sorumluluğunu yerine getirmek için neler yapmalıdır ?
- ❖ Hekim özel nitelikte kişilik özelliklerine mi sahip olmalıdır ?

- Hekim-hasta ilişkisinin etik yönünden tarihsel temeli Yunan'lı hekim Hipokrat'a (M.Ö. 460-370), hekimlerin içmelerini öngördüğü Andına (yemin)'le atılmıştır.

Hipokrat Andı

Hekim Apollo, Aesculapius, Hygia, Panacea adına and içerim ve tüm tanrı ile tanrıçaları tanık tutarım ki, bu yemini kendi yetenek ve hükümle yerine getireceğim.

Bana bu sanatı öğreteni babam gibi tutacağım. Onun dostu olacağım ve maddiyatını onunla paylaşacağım. Onun çocuklarını kardeşim bileceğim. İstedikleri takdirde bu sanatı onlara karşılıksız öğreteceğim,

Tıbbi bilgilerimi yalnızca çocuklarım, hocamın çocukları ve bu mesleğe girip kuralları kabul etmiş olanlarla paylaşacağım,

Yetenek ve hüküm doğrultusunda hastalarımın iyiliği ve yararı için diyet uygulayacağım ve kimseye zarar vermeyeceğim,

Ne ölümcül ilaç isteyene böyle bir amaçlı ilaç vereceğim ne de ölümüne neden olacak bir tavsiyede bulunacağım.

Bir kadının çocuk düşürmesine yardım etmeyeceğim,

Sanat ve hayatımın temizliğini ve kutsiyetini koruyacağım,

Mesaneden taş alma müdahalesi yapmayacağım bunu uzmanına bırakacağım,

Girdiğim her ev, hastamın iyiliği içindir. Özgür ya da köle olsun hiçbir hastama tacizde bulunmayacağım,

Hastama ait bilgileri kimseye açıklamayacağım ve onları sır olarak saklayacağım,

Eğer bu yeminimi tutarsam insanlar arasında her zaman hürmet göreyim,

Eğer tutmazsam aksine uğrayayım.

Türkiye’de kullanılan Hekim Andı

- Hekimlik mesleği üyeleri arasında katıldığım şu anda, hayatımı insanlık yoluna adayacağımı açıkça bildiriyorum ve söz veriyorum. Hocalarıma saygı ve gönül borcumu her zaman koruyacağıma, san’atımı vicdanımın buyrukları doğrultusunda dikkat ve özenle yerine getireceğime, hasta ve toplumun sağlığını baş görev sayacağıma, benden hizmet bekleyen kimselerin sırlarına saygılı olacağıma ve onları saklayacağıma, hekimlik mesleğinin onurunu ve temiz töresini sürdüreceğime, meslekdaşlarımı kardeş bileceğime, din, milliyet, ırk, siyasî eğilim veya toplumsal sınıf ayrımlarının görevimle hastam arasına girmesine izin vermeyeceğime, insan hayatına kesinlikle saygı göstereceğime, baskı altında kalsam bile tıp bilgilerimi insanlık değer ve yasalarına karşı kullanmayacağıma, açıkça, özgürce ve namusum üzerine ant içerim.

Tıp etiğiyle ilgili tartışmaların temelini iki felsefi görüş oluşturur

1. Kantın "**Ödev**" (deontoloji),

2. J. Bentham ile J.S. Mill'-in "**Yararcılık**" (**utilitarianism**)

kuramı. Bu yaklaşımların temel özellikleri, tek bir ilke doğrultusunda etik görüş geliştirmeleridir.

> Ödev felsefesine göre sonuç yerine, **eylemdeki amacının** iyi ya da kötü olup olmaması temel alınmakta,

> Yararcılık felsefesinin geliştirmiş olduğu etik anlayışına göre, **eylemin sonucunun** iyi ya da kötü olup olmaması temel alınmaktadır.

> Savunucularınca "**mutlak**" oldukları kabul edilen söz konusu ilkeler,çeşitli biçimlerde eleştirmiştir .

Yüzyılımızın başlarında mevcut iki felsefeye karşı geliştirilen görüşler

> İngiliz filozof W.D. Ross, "**ödev**" ve "**yarar**" etiğinin kavram ve ilkelerini birleştirerek "**Prima Facie**" adını verdiği bir seri ilkesel değerde ödevler geliştirmiştir. Bu ödevler;

- 1) Sadakat,
- 2) Yanlış düzeltme,
- 3) Minnettarlık,
- 4) Adalet,
- 5) Yararlılık,
- 6) Kendini geliştirme,
- 7) Zarar vermeme biçimindedir .

Tıp etiğinde çağdaş değerler

- ❖Günümüzde sağlık hizmeti sunumu, bireysel bilgiye ve beceriye dayalı uygulamalar olmaktan uzaklaşmış, kurumsal ölçekte ve ileri teknoloji kullanılarak verilmeye başlanmıştır,
- ❖Sağlık alanının ve toplumun doğasında meydana gelen dönüşümler, tıbbin etik boyutunun da yeni bir çehre kazanmasına, daha karmaşık hale gelmesine yol açmıştır.

Tıp etiğinde çağdaş değerler

- ❖Hasta haklarının daha yaygın kabul görmesi, kapsamının genişlemesi, diğer yandan sağlık çalışanlarına yönelik meslek hatası ithamlarının çoğalması, tıp camiasında genel bir güvensizliğe, huzursuzluğa yol açmıştır. Bu olumsuz durum, sorunlara karşı önlem niteliği taşıyan etik kurallara/onlara kaynaklık eden temel etik ilkelere yönelik ilgiyi arttırmıştır.
- ❖Çağdaş toplumun değişen nitelikleri çerçevesinde, sağlık hizmeti sunanların mutlak egemenliğine dayanan geleneksel düzen değişmiş, hastalar ve yakınları tıbbi uygulamalar konusunda giderek daha fazla söz sahibi olmuştur.

Tıp etiğinde çağdaş değerler

- ❖Çağdaş tıp etiği değerleri; Hipokratik değerlere yenilerinin eklenmesiyle ortaya çıkmaktadır.
- ❖Bireyin önem kazanması, kişi/insan hakları, liberal düşünce tarzı, demokratik değerler, yeni sosyal hak kavramları, bireysellik vb.
- ❖Özellikle Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'da bu tür toplumsal değerler sonucunda tıp etiği değerleri yeni bir biçim kazanmıştır.

Tıp etiğinde çağdaş değerler

- > Geleneksel tıp etiğinde hekim; hastanın iyilik ve yararını birincil değer olarak görerek, **yararlılık ilkesine (zarar vermeme)** uygun davranır,
- > Bunun sonucu olarak hekim, hastasının sağlığıyla ilgili kararlarda tek başına hareket eder , böylece hekimin "**Paternalizm**" (**babacıl tutum**) olarak tanımlanan otoriter tutumu ortaya çıkar.
- > **Çağdaş tıp etiğinde;** hekim-hasta ilişkisindeki hekimin otoriter konumunun terkedilip yerine hasta merkezli bir anlayışın geçtiği görülür.

Tıp etiğinde çağdaş değerler

- Tıptaki değerlerin belli bir yaklaşımla ele alınması ; etik ilke ve kuralların belli bir "felsefi" anlayışa uygun hale getirilmesi sağlanmış,
- Dört ilke yaklaşımıyla dile getirilen bu anlayışla Hipokratik ve yeni değerler günümüzde belli bir bütünlük oluşturmuş,
- **Yararlılık İlkesi,**
- **Zarar Vermeme İlkesi,**
- **Hasta özerkliğine Saygı ilkesi,**
- **Adalet ilkesi** tıpta uyulması gereken ilke ve kuralların alt yapısını oluşturmaktadır.

➤ Bernard Shaw'a sorarlar;

- "tedaviniz nasıl gidiyor üstat ? "
- "bıraktım doktorum olan o şarlatan herifi, ciğeri beş para etmez bir, dini imanı para, üstelik yazdığı reçeteler de saçma sapan !..."
- "ama üstat! tanınmış ve saygın bir hekim hakkında böyle konuşulur mu?"
- **"bunlar benim sözlerim değil ki, yeni hekimimin onun hakkında söyledikleri".**

- "Hayatta göreceğiniz iş ne olursa olsun, erdem olmayınca elde edeceğiniz her şeyin, yapacağınız her işin sonunda utanç ve kötülük vardır.

- Platon

Hekimler Arası İlişkiler

➤ **Meslektaşlar Arasında Saygı:**

- Hekim, kendi meslektaşları ve insan sağlığı ile uğraşan öteki meslek mensupları ile iyi ilişkiler kurar, meslektaşlarına veya tedavi ekibinin bir başka üyesine karşı küçük düşürücü davranışlarda bulunamaz.

➤ **Mesleki Dayanışma**

- Hekim, meslektaşlarını mesleki yönden onur kırıcı ve haksız saldırılara karşı korur.

